

Prirodopisno - natoroznansko polje.

R í b e.

Ako si ribje telo bolj natanko ogledamo, vidimo, da je podobno čolnu. Rep jim je krmilo, a plavute so jim vesla. Ribe imajo kosténe ali hrustančaste ogrodi (okostnice), rudečo mrzlo kri, ter dihaajo s skrgami. Skрге so ustvarjene za dihanje v vodi. Voda, katero je riba z usti požrla, obliva za ustno otlino ležeče skрге, ter se skozi skržno poklino zopet odeeja. Na zraku se skрге hitro posuše in riba umrje, pa tudi v vodi, ki nima čistega zraka, riba kmalu pogine. Vidi se, da tudi ribe slično drugim živalim, ne morejo brez zraka živeti.

Navadno so ribe pokrite z luskami, redkejšje s kosténimi ščiti, bodicami, zrni ali pa samo z golo, sluzno kožo. Ribe ležejo čuda mnogo drobnih jajčec, ki jih ikre imenujemo. Razven po dvojih prsni in trebušnih plavut, imajo ribe tudi še nekoliko ne po dvojih plavut, ki se imenujejo repne, hrbtne in predrepne plavute.

Večina rib je v morji, v sladkih vodah jih je manj, a še manj je taci, ki bi živele včasih v morji, včasih v sladkih vodah. Nekaterje ribe, katerim po nekej posebnej napravi skрге dolgo mokre ostanejo, morejo dalj časa na suhem živeti; druge se zopet z dolgimi prsnimi plavutami lahko iz vode v zrak vzdigujejo.

Po naših vodah nahajajo se dobre plemenite ribe, katere imajo okusno meso. Te so: kapelj, karp, linj, mrena, kožel, platnica, podlest, klen, belica, peskur, čik, kačela, ščuka, postrv, som, jegulja i. t. d.

Morske ribe, ki jih pri nas prodajajo so največ polenovke, sardele in slaniki.

Slanik ali sléd prebiva v neizmernih družbah po globočinah severno evropskih morij. Ob času drstenja, meseca aprila, maja in junija, zapusti globine ter se v strašanskej množini prikaže na morskem površji, potujoč proti bregovom in plitčinam med Norvežkim, Angležkim in Francozkim. Tak vlak je včasih po več mirjametrov dolg in širok, in tako gost, da človek ribe lahko z rokami grabi ali v posodo zajema. Daleč na okolu je morje kalno od iker in oddrgnjenih lusek. Potem izginejo zopet vračajoč se v velike globočine na svoja navadna prebivališča. Nobenih rib na svetu se tedaj toliko ne polovi, kakor slanikov. Holandija, Norvežka, Angležka, Francozka in Nemčija pošiljajo vsako leto velika brodovja na slaniški lov, kar mnogo tisoč ljudem daje zaslužka. Slanike jemo presne in suhe. Kupčija ž njimi gre po vsem svetu.

A j d a.

Ajdo (jedo) so prinesli pred nekoliko stoletji iz Azije, kjer je domá, najpred v Italijo, od koder se je potem kmalu raznesla po vsej Evropi. Ta rastlina ima zeliščasta, močno razraščena, krvavo rudeča stebela, na čegar kolencih stojé srčasti, podolgasto prišpičeni, temnozeleni listi. Rudečkasto-beli cvetovi stojé vrh vejic v posebnih češuljah. Seme ima podobo majhenih, trobotih orechkov s črnorjavimi luščinami, ki pokrivajo obilo prav lepe moke.